

TÜRK TIP FAKÜLTELERİ YAYINLARINDA KURALLAR VE DERGİLER

Özcan KONUR

Özet

Bu çalışmada Ülkemizde 2006-2007 öğretim yılında öğretim üyesi olan 48 tıp fakültesi çıkışlı olup ta SCIE ve SSCI atıf dizinlerinde 2007 yılında dizinlenmiş dergilerde yer alan 3342 yayının bibliyometrik analizi yapılmıştır. Bu çalışmada, araştırmacılarımızın 10 ve üzeri yayın yaptıkları 58 derginin incelenmesi sonucunda bu dergilerin neredeyse tamamının düşük etki değerli dergiler olduğu görülmüştür. North (1991)'in "Yeni Kuralsal Teorisi" ışığında araştırmacılarımızın tıp fakültelerimizdeki öğretim üyelerinin atama ve yükseltmelerinde sayısal yayın şartını sağlamak amacı ile nitelikten ziyade niceliğe yöneldikleri, buna rağmen bu bildiride Demirel, Saraç & Gürses (2007) çalışması ışığında 3342 yayın ile araştırmacılarımızın küçümsenmeyecek bir başarı gösterdikleri vurgulanmıştır. SCIE ve SSCI atıf dizinlerine giren tıp dergilerimizin da bu başarıda payının artacağı kuşkusuzdur.

Anahtar Sözcükler: Bibliyometrik analiz, Türkiye, bilimsel dergiler, tıp fakülteleri, SCIE, SSCI, öğretim üyeleri

Giriş

3 Kasım 2008 tarihinde Yükseköğretim Kurulu SCIE, SSCI ve A&HCI atıf dizinlerinde dizinlenmiş olan "full article" [Tam makale] sayılarını esas alarak üniversitelerin 2007 yılı yayın performansına ilişkin bilgileri yayınlamıştır (YÖK, 2008). Veriler üç şekilde verildi. İlk olarak üniversitelerin alfabetik isim sırasına göre yayın sayıları, öğretim üye sayıları ile öğretim üyesi başına düşen yayın sayıları verildi. İkinci olarak aynı veriler üniversitelerin yayın sırasına göre dizilerek verildi. Son olarak da veriler öğretim üyesi başına düşen yayın sayısı bazında verildi. Bu sıralama çalışmasında makale özetlerinin adres kısmında yer alan üniversite adı esas alınmıştır.

Yükseköğretim Kurulu geçmişte aynı verileri 2003-2006 yılları için fakülte ve bölüm bazında da vermiştir. Bunlar arasında tıp fakülteleri için de yayın sayıları verilmiştir (YÖK, 2004-2007). Kısa bir süre sonra tıp fakültesi verileri 2007 yılı için de verilecektir.

Yükseköğretim Kurulu tarafından yapılan bu üniversite, fakülte ve bölüm yayın sayıları çalışması, TÜBİTAK ULAKBİM tarafından yapılmış olan Türk üniversitelerinin 1981-2006

Öğr. Gör. Özcan KONUR
Namık Kemal Üniversitesi Rektörlüğü - TEKİRDAĞ

yayınlarının bibliyometrik analiz çalışmalarını tamamlamaktadır (Demirel, Saraç & Gürses, 2007). Bu çalışmada YÖK çalışmasında olduğu üzere SCIE, SSCI ve A&HCI atıf dizinleri kullanılarak tam makale yanında derleme ve not türündeki yayınlar da sayılmıştır. Bu çalışma tüm ulusal bibliyometrik çalışmalar için bir ana referans niteliğindedir.

Bu bildiri de tıp fakültesi çıkışlı olup ta SCIE veya SSCI atıf dizinlerinde dizinlenmiş dergilerde 2007 yılında yayınlanmış olan makale [Article], konferans bildirisi [Proceedings paper] ve derleme [review] türündeki yayınların bibliyometrik analizi yapılmış ve bu yolla 2006-2007 öğretim yılında öğretim üyesi olan 48 tıp fakültesinde görev almış öğretim üyelerinin mevcut atama ve yükseltme kriterleri ile diğer ilgili kurallar çerçevesindeki yayın davranışları incelenmiştir (Konur, 2008b).

Yapılan çalışma sonucunda araştırmacılarımızın daha çok dergi etki değeri düşük olan ve TÜBİTAK ULAKBİM tarafından en düşük kod olan C grubunda yer alan SCIE veya SSCI endekli dergilerde yayın yaptıkları görülmüştür. Bunlar arasında az sayıda Türkiye çıkışlı dergiler de yer almakta olup 10 ve üzeri tıp fakültesi çıkışlı yayın bulunan dergilerin neredeyse tamamı C grubunda yer almıştır. Yurt dışındaki bazı kurumlarda ve ziraat fakültelerinde olduğu üzere tıp fakültelerinde de dergi etki değeri, dergi seçerken etkileyici bir faktör olarak fazla dikkate alınmamıştır. Onat (2005, 2006) da Kardiyoloji alanındaki dergiler için benzer sonuçlara varmıştır. Bu bulgu, tıp fakültesi çıkışlı yayınlarda nitelikten ziyade bu aşamada niceliğe öncelik verildiğine işaret etmektedir.

Tıp Fakülteleri

2006-2007 öğretim yılında ülkemizde 48 adet tıp fakültesinde 8535 öğretim üyesi istihdam edilmiştir (ÖSYM, 2007). Genelde her bir üniversitede bir tıp fakültesi bulunmaktadır. Bu kurala bir istisna İstanbul Üniversitesinde görülmekte olup bu üniversitede iki tıp fakültesi bulunmaktadır. En köklü tıp fakültesi kuruluşu 1827'ye giden İstanbul Üniversitesi İstanbul Tıp Fakültesi olup zaman içerisinde 47 tıp fakültesi daha faaliyete geçmiştir. 2008 Eylül ayı itibarı ile 17 tıp fakültesinin yasal olarak kuruluşu tamamlanmıştır (Yükseköğretim Kurumları Teşkilatı Kanunu, 1983). Öğretim üyeleri, sayı olarak üç büyük şehirde ve genelde devlet üniversitelerinde yoğunlaşmış bulunmaktadır.

Öğretim üyelerinin, tıp fakülteleri ve şehirler bazında asimetric dağılımı bilim dalları arasında da görülmektedir (ÖSYM, 2007). Öğretim üyelerinin %45'i dâhili tıp bilimlerinde, %36'sı cerrahi tıp bilimlerinde ve %17'si temel tıp bilimlerinde görev almıştır. Asimetric dağılım ana bilim dalları bazında da görülmektedir.

Metodoloji

Ülkemiz tıp fakültesi çıkışlı olup ta SCIE veya SSCI atıf dizinlerinde dizinlenmiş dergilerde 2007 yılında yayınlanmış olan makale [Article], konferans bildirisi [Proceedings paper] ve derleme [review] türündeki yayınların bibliyometrik analizi yapılmıştır. "Turkey" ve "Univ" anahtar kelimeleri yanı sıra ("Fac med" or "Med fac") anahtar kelimesi yayın tarama sürecinde kullanılmıştır. Atıf dizinlerinde bulunan "analyze results" ve "citations" seçenekleri analiz aşamasında kullanılmıştır.

Bulgular

2007 yılında tıp fakültesi çıkışlı makale (3071), derleme (86) ve konferans bildirisi (185) sayısı 3342'dir. Bunun dışında 793 toplantı özeti da dâhil olmak üzere 1199 diğer yayın da dizinlerde yer almıştır.

2007 yılında toplam 78 araştırmacının 10 ve üzerinde yayını olmuştur. "Haberal, M", "Yılmaz, M" ve "Muderrisoglu, H" en çok yayın yapan araştırmacılar olarak ilk sıralarda yer almıştır. 10 ve üzerinde yapılan yayınlarda diğer ülkelerden araştırmacıların ülke bilgisi de incelenmiş olup Amerika, Almanya, İngiltere, Fransa ve Hollanda ilk sıralarda yer almıştır. Atıf dizinlerinde yer alan "institutions" seçeneği kullanılarak en çok yayın çıkaran tıp fakülteleri bulunan ham verilerin birleştirilmesi yolu ile tespit edilmiştir. Fakülteler arası yayınlar sebebi ile 4327 yayın yapılmış izlenimi ortaya çıkmaktadır.

48 tıp fakültesinde ilk altı fakülte toplam yayınların %53'ünü vermiş olup diğer geri kalan 42 fakülte %42 oranında yayın vermiştir. İstanbul Üniversitesi'nin iki tıp fakültesi toplam yayınların %16'sını vermiştir. Fakülte bazında ise Hacettepe Üniversitesi 422 yayınlı birinci olurken, İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Tıp Fakültesi 340 yayınlı ikinci olmuştur. Başkent Üniversitesi Tıp Fakültesi ise 289 yayınlı üçüncü sıraya yerleşmiştir. Yayınların neredeyse tamamı (%99,4) İngilizce olarak yayınlanmıştır.

Buna ek olarak 10 ve üzerinde yayın yapılmış olan 58 tıp dergisi tespit edilmiştir. Her bir dergi için yapılan yayın sayısı, yayıncı bilgisi, Yayın yapan ülke bilgisi, Atıf dizini türü, dergi tasnif numarası, TÜBİTAK ULAKBİM Uluslar arası Bilimsel Yayın Teşvik (UBYT) programı dergi kodu, atıf dizinleri tarafından her bir dergi için verilmiş olan konu başlıkları ve dergilerin kısa isimlerine ilişkin veriler toplanmıştır (TÜBİTAK, 2008).

Yapılan tarama sonucunda listede yer alan 7 derginin Türkiye çıkışlı olduğu görülmüştür. Bu dergilerden dördü ilk ona girmiştir: Turkish Journal of Pediatrics (67 yayın), Turkish Journal of Medical Sciences (42 yayın), Ulusal Travma ve Acil Cerrahi Dergisi (35 yayın) ve Anadolu Kardiyoloji Dergisi (32 yayın). İlk on sırada yer alan dergilerin çoğunluğunun Amerika çıkışlı olduğu görülmektedir. Tonta & İlhan (2002) çalışmasında da 1988-1997 yayın döneminde Hacettepe Üniversitesi tıp fakültesi çıkışlı yayınların incelenmesinde Turkish Journal of Pediatrics 71 yayınlı ilk sırada yer almıştı. Bu bildiri kapsamındaki çalışmada yer alan diğer altı dergi SCIE'de ancak 2007 yılı ve sonrası dizinlendiğinden Tonta ve İlhan çalışmasında yer almamıştır.

Bu tarama çalışmasında elde edilen en çarpıcı sonuç olarak en çok yayın yapılan 58 derginin neredeyse tamamının düşük etki değerli dergiler olduğu ve bu nedenle UBYT programı kapsamında en düşük olan C kodu ile kodlandırıldığı görülmektedir. 7 Türk tıp dergisi de C kodunu almıştır. UBYT dergi kodlaması 2006 yılı Journal Citation Report'da [Dergi Atıf Raporu] yer alan dergi etki değerleri göz önüne alınarak yapılmıştır. Her bir konu başlığı altında en alt sırada kalan dilim C kodu ile kodlandırılmıştır. Onat (2005, 2006) da kardiyoloji alanında 2004 ve 2005 yıllarında yapılmış tıp yayınlarının daha ziyade düşük etki değerli dergilerde yapıldığını görmüştür. Tonta & İlhan (2002) da Hacettepe Tıp Fakültesi'nin 1988-1997 yayın dönemindeki yayınları için benzer sonuçlar bulmuştur.

Tarama sürecinde en çok yayın (beş ve üzeri) yapılan 85 atıf dizini konu başlığı da tespit edilmiştir. Bunlar arasında "Surgery" [Cerrahi Bilimler] (395 yayın, %11,8), Pediatrics [Çocuk Hastalıkları] (333 yayın, %10), "Clinical Neurology" [Nöroloji] [231 yayın, %6,9] ilk üç sırada yer almıştır. İlk sekiz konu başlığı altında yapılan 1883 yayın, toplam yayın sayısının %53'ünü oluşturmuştur. Ana bilim dallarındaki öğretim üyesi sayısı ile konu başlıkları altında yapılmış olan yayın sayıları karşılaştırıldığında öğretim üyesi sayısı nispeten fazla olan bilim dallarından ilgili konu başlıkları altında daha fazla yayın çıktığı görülmektedir. Demirel, Saraç & Gürses (2007) çalışmasında da 1981-2006 yayın dönemi için yayınların konu başlıkları ve bilim dalları arasında asimetrik dağılımına ilişkin ek bulgular verilmektedir.

Sonuç

Türkiye'de 2006-2007 öğretim yılında öğretim üyesi olan 48 tıp fakültesinde 8535 öğretim üyesi istihdam edilmiş olup SCIE ve SSCI atıf dizinlerinde makale, konferans bildirisi ve derleme türlerinde dizinlenmiş toplam yayın sayısı 3342 olmuştur.

Bibliyometrik analiz çalışmasında 10 ve üzeri yayın yapılmış olan 58 derginin incelenmesinde araştırmacılarımızın daha çok düşük etki değerli dergilerde yayın yaptıkları görülmüştür. Bu dergiler TÜBİTAK ULAKBİM Uluslar arası Bilimsel Yayın Teşvik (UBYT) programı kapsamında C grubu olarak kodlandırılmıştır. Bu dergiler arasında Türkiye çıkışlı yedi dergi de bulunmaktadır.

Yurt dışındaki bazı tıp fakültelerinde de olduğu üzere araştırmacılarımız tarafından dergi etki değeri dergi seçilirken etkileyici bir faktör olarak fazla dikkate alınmamıştır. Bu bulgu, tıp fakültesi çıkışlı yayınlarda nitelikten ziyade niceliğe öncelik verildiğine işaret etmektedir. Onat (2005, 2006) da aynı sonuca ulaşmıştır. Konur (2008a) da Namık Kemal Üniversitesi Ziraat Fakültesi yayınlarının bibliyometrik incelemesinde aynı sonuca varmıştır.

Diğer ülkelerde olduğu üzere ülkemizde de öğretim üyelerinin atama ve yükseltmelerinde ulusal ve uluslar arası dergilerde yayın yapma koşulu bulunmaktadır (YÖK, 2008). Örneğin profesör atamalarında doçentlik unvanının alındığı dönem sonrasında Tıp alanında en az iki tanesi SCIE veya SSCI atıf dizinlerinde yayınlanmış tam metin makaleler (40 puan) ile Uluslararası yayınevlerince yayınlanmış kitaplar (60 puan) veya kitap bölümü (20 puan) olmak üzere diğer yabancı dergi yayınları (20 veya 15 puan) da olmak üzere en az üç yayın olması gerekmektedir (Ankara Üniversitesi, 2008).

Bu kurallar çerçevesinde ve North'un "Yeni Kuralsal Teorisi" ışığında tıp alanında araştırmacılarımızın öncelikle atama ve yükseltme kriterlerinde sayısal yayın şartını yerine getirmek üzere dergi seçtikleri görülmektedir.

Demirel, Saraç & Gürses (2007) çalışmasında yer alan 1981-2006 tıp yayın verileri de dikkate alındığında 2007 yılında tıp fakültesi çıkışlı olarak yapılmış olan 3342 yayının küçümsenmeyecek bir başarı olduğunun da altının çizilmesi ve tüm tıp fakültelerimizin ve araştırmacılarımızın ve fakültelerimiz ile araştırmacılarımızın çalışmalarını mümkün kılan Yükseköğretim Kurulu ve diğer Devlet kurumlarının da bu başarıda katkısının altının çizilmesi gerekmektedir. SCIE ve SSCI atıf dizinlerine giren tıp dergilerimizin de bu başarıda payının artacağı kuşkusuzdur.

Kaynaklar

- Ankara Üniversitesi: Ankara Üniversitesinde Profesörlüğe Yükseltme ve Atanma için Başvuru Koşulları ve Adayda Aranacak Nitelikler, Ankara Üniversitesi, Ankara, 2008.
- Demirel İH, Saraç C, Gürses EA (Der.): Türkiye'nin Bilimsel yayın Göstergeleri (I) 1981-2006, TÜBİTAK-ULAKBİM, Ankara, 2007.
- Konur Ö: Namık Kemal Üniversitesi Ziraat Fakültesi araştırmacılarının yayın davranışları üzerine bir ön-çalışma Ulusal Akademik Yayıncılık 2008. Tarım, Veteriner ve Biyoloji Bilimleri Süreli Yayıncılık 2. Editörler Çalıştayı, Hacettepe Üniversitesi, Ankara. 21-22 Kasım 2008, Ankara, TÜBİTAK-ULAKBİM, 2008a.
- Konur Ö: Tıp Fakültesi araştırmacılarının yayın davranışları üzerine bir ön çalışma. Yayınlanmamış çalışma, Namık Kemal Üniversitesi, Tekirdağ, 2008b.
- Yükseköğretim Kurumları Teşkilatı Kanunu: Kanun. No. 2809. Resmi Gazete, 30.03.1983, No. 18003, 1983.
- North DC: Institutions. Journal of Economics Perspectives 1991; 5:97-112.
- Onat A: Türk kardiyovasküler tıp yayınları 2005: Nicelik ve niteliği. Türk Kardiyoloji Derneği Arşivi 2006; 29:43.
- Onat A: 2004'te Kardiyovasküler tıp yayınlarımız: ilk kez gerileme ve anlamı. Türk Kardiyoloji Derneği Arşivi; 33:17-27.
- Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi: 2006-2007 Öğretim Yılı Yükseköğretim İstatistikleri Kitabı, Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi, Ankara, 2007.
- Tonta Y, İlhan M: Contribution of Hacettepe University Faculty of Medicine to the world's biomedical literature (1988-1997). Scientometrics, 2002; 55:123-136.
- TÜBİTAK: Uluslararası Bilimsel Yayınları Teşvik Programı (UBYT), TÜBİTAK, Ankara, 2008.
- Yükseköğretim Kurulu: 2003 Yılında Üniversitelerde SCI + SSCI + AHCI 'te Yayımlanan Yayın İstatistiklerinin Fakülte / Bölüm Bazında Dağılımı, Yükseköğretim Kurulu, Ankara, 2004.
- Yükseköğretim Kurulu: 2004 Yılında Üniversitelerde SCI + SSCI + AHCI 'te Yayımlanan Yayın İstatistiklerinin Fakülte / Bölüm Bazında Dağılımı, Yükseköğretim Kurulu, Ankara, 2005.
- Yükseköğretim Kurulu: 2005 Yılında Üniversitelerde SCI + SSCI + AHCI 'te Yayımlanan Yayın İstatistiklerinin Fakülte / Bölüm Bazında Dağılımı, Yükseköğretim Kurulu, Ankara, 2006.
- Yükseköğretim Kurulu: 2006 Yılında Üniversitelerde SCI + SSCI + AHCI 'te Yayımlanan Yayın İstatistiklerinin Fakülte / Bölüm Bazında Dağılımı, Yükseköğretim Kurulu, Ankara, 2007.
- Yükseköğretim Kurulu: 200y Yılında Üniversitelerde SCI + SSCI + AHCI 'te Yayımlanan Yayınların Üniversitelere göre Sıralaması, Yükseköğretim Kurulu, Ankara, 2008.